

Svar på skriftligt spørgsmål

Hur ser regeringen på obalansen i den offentliga finansieringen av kultur, inklusive konst. och idrott samt på eventuella åtgärder för att åtgärda saken, och hur tryggas i fortsättningen stödet till unga idrottare när stipendiet på 6 000 euro försvinner?

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 465/2025 rd undertecknat av riksdagsledamot Juha Mäenpää /saf:

Hur ser regeringen på obalansen i den offentliga finansieringen av kultur, inklusive konst. och idrott samt på eventuella åtgärder för att åtgärda saken, och hur tryggas i fortsättningen stödet till unga idrottare när stipendiet på 6 000 euro försvinner?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

De träningsstipendier för idrottare och konstnärstipendier som staten beviljar är separata, var för sig inrättade finansieringshelheter. Uppkomsten och utvecklingen av konstnär- och idrottsstipendiesystemen har sitt ursprung i de två verksamhetsområdenas egna historiska utgångspunkter.

Idrottsstipendier har beviljats sedan 1994. Idrottsstipendiesystemet inrättades på 1990-talet för att trygga de olympiska framgångarna som varit på tillbakagång. Syftet med stipendiet är både att förbättra träningsmöjligheterna för idrottare på internationell nivå och att trygga elitidrottarnas ekonomiska ställning. Beviljandet av konstnärstipendier reglerades genom en separat lag (734/1969) redan 1969. Det ansågs dock inte nödvändigt att reglera beviljandet av idrottsstipendier genom lag. I stället tillämpas 14 § i idrottslagen (390/2015) om främjande av elitidrott på användningen av anslaget.

Idrottsstipendier beviljas enligt prövning utifrån de kriterier för ansökan och beviljande av stipendiet som varje år anges i utlysningen av stipendierna. Kriterierna för beviljande av idrottsstipendier har ändrats på ett sätt som ansetts ändamålsenligt under respektive tidsperiod och som följer utvecklingen och behoven inom den internationella elitidrotten. De senaste ändringarna har gjorts i fråga om stipendierna för 2026 utifrån de synpunkter som expertgruppen för elitidrott och Olympiska Kommittén lagt fram. Efter de olympiska sommarspelen 2024 åkte Finland för första gången i de moderna olympiska spelens historia hem helt utan medaljer. Ministeriet genomförde en utredning av de åtgärder som behövs i samarbete med elitidrottsvärlden. Resultatet blev omfattande effektiviseringsåtgärder i nätverket av elitidrottare, och som en del av dessa åtgärder fattades också beslut om att i fortsättningen rikta det offentliga stödet för elitidrotten uttryckligen till att trygga framgångsmöjligheterna för medaljkandidaterna med den största potentialen. I fortsättningen finns det två stipendiekategorier i stället för tre: det större stipendiet uppgår till 24 000

euro och det mindre till 12 000 euro. Samtidigt beslöt man att avstå från det separata stipendiet för unga idrottare. Unga idrottare är dock även i fortsättningen en målgrupp för idrottsstipendierna. Ett idrottsstipendium kan fortfarande beviljas en ung idrottare på basis av en exceptionellt god resultatutveckling i förhållande till åldern. Dessutom arbetar Olympiska kommittén med att sammanställa ett Next Generation-program som stöder unga idrottare.

År 2025 var maximalt 2 300 000 euro tillgängliga för idrottsstipendier och totalt 263 idrottare beviljades stipendier. I statsbudgeten för 2026 har anslagen för elitidrott kombinerats så att de anslag som reserverats för stipendier och understöd till grenförbunden för effektivisering av elitträning har slagits samman till en anslagsrad på 9 000 000 euro. Anslagets totala belopp har inte ändrats, men ändringen möjliggör en mer flexibel användning av de anslag som står till förfogande för ändamålet. Stipendiereformen gör det också möjligt att bevilja idrottare som redan befinner sig på den internationella toppen ett större stipendium för två år i taget, medan stipendierna tidigare har varit årliga.

Produkterna inom kulturbranschen och kulturtjänsterna grundar sig på innehåll som skapas av konstnärer och andra yrkesverksamma personer inom kulturbranschen. Konsumtionen av finländsk konst och kultur samt deltagandet i den förutsätter att möjligheterna till professionell konstnärlig verksamhet tryggas. Typiskt för yrkeskonstnärerna är att de får sin utkomst växelvis som stipendiat, löntagare och företagare. Bland annat bildkonst och litteratur är så kallade individuella konstarter och stöder sig starkare på stipendiesystemet än andra konstarter, eftersom man inom dessa branscher främst arbetar som fria konstnärer.

Konstnärsstipendierna utgör en central del av den statliga finansieringen för främjande av konsten. I lagen om statens konstnärsstipendier (734/1969) föreskrivs om utdelning av konstnärsstipendier som motsvarar 545 stipendieår och statens konstnärsstipendier som beviljas särskilt meriterade konstutövare. Stipendiebeloppet och stipendieperiodens längd för statens konstnärsstipendier varierar enligt konstart. Tre- och femåriga konstnärsstipendier delas i första hand ut till yrkeskonstnärer som är meriterade inom sin konstart, medan stipendier för ett år eller sex månader delas ut också till unga konstnärer eller konstnärer i början av sin karriär. År 2026 står 14 786 000 euro till förfogande för utdelning av konstnärsstipendier och 597 000 euro för utdelning av statens konstnärsstipendier till särskilt meriterade konstutövare. Konstnärsstipendiet uppgår till 2 249 euro i månaden vid ingången av 2026. Åtta procent av de sökande, 303 personer, beviljades konstnärsstipendium med början 2026.

Beviljandet av konstnärspensioner och idrottspensioner regleras genom lagar som också är innehållsmässigt mycket lika. De årliga anslagen för pensionerna är dock mycket olika i omfattning.

Bestämmelser om beviljandet av idrottspensioner finns i lagen om extra pension för idrottsutövare (1419/2014). Enligt lagen är pensionen i första hand avsedd som erkänsla för en guldmedalj som idrottaren vunnit vid olympiska spel. Av särskilda skäl kan pension beviljas också för en betydelsefull internationell idrottskarriär. Idrottspensionen och konstnärspensionen är sociala förmåner och ett villkor för beviljande av dem är också att det inkomstgränsvillkor som särskilt föreskrivs i lag uppfylls. År 2026 står högst 459 000 euro till förfogande för idrottspensioner. I slutet av 2025 betalades extra pension för idrottsutövare ut till totalt 27 tidigare elitidrottare. Tolv av dem har vunnit ett olympiskt guld.

Enligt lagen om extra konstnärspensioner (194/2016) kan extra konstnärspension beviljas konstnärer som bor eller har bott varaktigt i Finland, såsom erkänsla för förtjänstfull verksamhet som skapande eller återgivande konstnär. Besluten grundar sig på en bedömning av sökandenas konstnärliga verksamhet samt på information om sökandenas pensionsinkomster och övriga bestående inkomster. Konstnärspension kan beviljas personer över 60 år eller varaktigt arbetsoförmögna personer vars inkomster inte överskrider inkomstgränsen. Konstnärernas genomsnittliga pensionsinkomst är mycket låg eftersom konstnärlig verksamhet sällan grundar sig på arbetsförhållanden som ger pensionsskydd. Konstnärspensionen har av den här orsaken stor betydelse för äldre konstnärers utkomst. De ekonomiska utmaningarna syns i det ständigt ökande behovet av pensioner. År 2025 beviljades konstnärspension (1 623 euro/månad) till mindre än åtta procent av de sökande.

Helsingfors 12.1.2026

Idrotts- och ungdomsminister Mika Poutala